

D. Sabbatai [Szilágyi Dénes] Első Zsidó Sárgakönyv

(Budapest: Gondos, 1941)¹
(vál., jegyz. Veszprémy László Bernát)

Az első Zsidó Sárgakönyvet D. Sabbatai állította össze a Zsidó Munkaközösség részére. A Zsidó Munkaközösség eszmei alakulat. Tagjai szellemi munkájukkal önzetlenül és névtelenül szolgálják a zsidó nép igaz ügyét.

A Zsidó Sárgakönyv további példányi Gondos Sándornál (Budapest, Andrassy út 53.) igényelhetőek.

***

A független magyarországi zsidók szabad együttműködésén alapuló Zsidó Munkaközösség megvizsgálta azt a kérdés, vajon a magyarországi zsidóságnak szükségképpen olyan sorsa kell-e jutnia, mint például az ausztriai zsidóságnak (vagyis egyéni tragédiák szakadatlan láncolatában el kell-e pusztulnia) vagy van-e mód arra, hogy a magyarországi zsidóság elkerülje ezt a sorsot. A kérdés tüzetes, gyökeres és végleges tisztázásának eredménye az, hogy a magyarországi zsidóság elkerülheti a pusztulást, ha még ma tudatára ébred teendőinek és aszerint cselekszik. Holnap talán már késő lesz. Ezt az eredményt tartalmazza az első Zsidó Sárgakönyv.

A Sárgakönyvben tényeket állapítunk meg természet-tudományos szababatsággal; szenvedélymentesen, de könyörtelen tárgyilagossággal levonjuk a tényekből adódó következtetéseket; és olyan formába öntjük az eredményt, hogy a színigazság erejénél fogva kötelező legyen minden gondolkodó és becsületes zsidóra és nem-zsidóra egyaránt. Nem szól a Sárgakönyv azoknak a rosszhiszemű nem-zsidóknak, akik tegnap – igen helyesen – megállapították, hogy nem asszimilálhatók a zsidók és helyeselték, sőt keveslettek két magyar zsidótörvényt; ma pedig szemére hány merészelik az erdélyi és bácskai zsidóságnak, hogy a zsidó nem magyar (bár nem is román vagy szerb), hanem – zsidó. És nem szól a Sárgakönyv azoknak a menthetetlen zsidóknak sem, akik ma is magyarnak hiszik magukat.

Budapest, 1941 júliusában

D. Sabbatai

***

A ZSIDÓKÉRDÉS

A magyarországi zsidókérdés lényege az, hogy az állam mértékadó tényezői és a magyar nép tömegei terhesnek érzik és meg akarják szüntetni a zsidókkal való együttélést. Tényeket állapítunk meg. Nem firtatjuk, indokolt-e ez a magyar törekvés és a zsidók megérdemlik-e sorsukat. A társadalom életében és a politikában alárendelt tényező az elméleti indoklás és az értelem. Kérdés azonban, vajon maradandó a magyar állásfoglalás-e vagy pedig csak múló politikai divat.

Az elfogulatlan szemlélő előtt nyilvánvaló, hogy az államát veszített zsidóság ezernyolcszázéves történelme legállandóbb mozzanatának magyarországi változatáról van szó. A zsidóság történelmi, gazdasági, élettani és mélylélektani okokból nem olvadhatott be a magyarságba, bár maguk a zsidó egyének többnyire szívesen megtették volna. (Hiába bizonygatja a zsidók egy része, hogy megtörtént a beolvadás. Csak a magyar többség döntheti el, beolvadt-e a zsidó kisebbség vagy sem). Minden többség igyekszik eltávolítani az idegen testnek érzett, beolvadásra képtelen kisebbségét. Ez az általános törvényszerűség rejlik a magyarországi zsidókérdés mélyén, ez az állandó alap ok. A lényeg szempontjából nem is fontos, mi a zsidóellenesség ürügye, mert az ürügy más és más lehet (Krisztusgyilkosság, rituális gyilkosság, uzsora, kommunistaság, kapitalistaság, túltengés a gazdasági életben, áruhalmozás, vásárlási sztrájk, stb.). Az alap ok pedig fennáll mindaddig, amíg számottevő zsidó kisebbség él Magyarországon.

Veszedelemes ábránd tehát az, hogy a háború végeztével helyreállhatna a zsidók régebbi helyzete. Gazdasági okok is lehetetlenné teszik ezt.

A zsidók népességi számarányukat sokszorososan meghaladó mértékben helyezkedtek el az értelmiségi pályákon és a kereskedelemben. A zsidótörvények révén az ország 93 százalékos többsége véget vet ennek az állapotnak és kizárja a 7 százalékos zsidó kisebbséget az értelmiségi és kereskedelmi állásokért folyó versenyből. Ez azonban a 93 százalékos többség esélyeinek nem csupán 7 százalékos javulását jelenti! A zsidóság számaránya a szóban forgó és irigylésre méltónak tartott kereseti ágakban sokkal na-

gyobb volt és helyenként megközelítette a száz százalékot. Tehát a zsidótörvények – éppen a legkívánatosabb pályákon – helyenként száz százalékkal javították a 93 százalékos többség esélyeit. A 93 százalékos többségnek a zsidótörvények fennmaradásához fűződő gazdasági létérdeke ennél fogva olyan hatalmas, hogy nincsen olyan békekötés, külső nyomás vagy belső megfontolás, amely forradalom felidézése nélkül elérhetné, hogy visszaadják a 7 százaléknak a szabad verseny régi lehetőségét.

MI A ZSIDÓSÁG?

A zsidókérés mibenlétének megállapítása után tisztáznunk kell azt a kérdést, mi is a zsidóság. A zsidóság nemzet, a magyarországi zsidóság tehát nemzetiség. Még pedig – jelentéktelen töredékétől eltekintve – a többi magyarországi nemzetiségtől eltérően magyar ajkú nemzetiség, a magyar művelődés részese és a nemzetiségi területeken akaratlanul is a magyar nyelv hordozója. Eltér a zsidó nemzetiség a többi kisebbségtől abban is, hogy szomszédos anyaország híján nem igazodik, nem vágyódik egyetlen szomszédos állam felé sem, és így a magyar államban nem képvisel centrifugális erőt.

Nem vesztegetünk szót a *tények* tagadóinak meggyőzésére. Épérzékű és becsületes embernek nem kell bizonygatni, hogy a pipacs piros, az ég kék és a zsidóság nemzet. A zsidóságot nemzetté teszi számos egyéb tulajdonságán kívül a vérségi kötelék, a nemzeti, sőt nacionalista vallás és a minden zsidóban lappangó, országhatárokkal nem törődő faji együttérzés. (A „magyar-zsidó” is büszke – hogy csak néhány vegyesen kiragadott nevet említsünk – Spinózára, Disraelire, Einsteinre, Chaplinre, Max Baerre). A zsidóságot nemzetnek érzi és tudja elenyészően kevés kivétellel minden magyar ember és – Magyarországon kívül – minden zsidó ember. Nagyon sok zsidó így *tudja* Magyarországon is. Hogy hányan merték *megvallani*, kitűnik majd az 1941. évi népszámlálás eredményéből.

KI ZSIDÓ?

Magyarországon nem lehet szubjektív ismerv (hovatartozási nyilatkozat) alapján eldönteni, ki tartozik a zsidó nemzetiséghez, hanem objektív ismervre van szükség. A zsidó nemzetiség legkönnyebben felismerhető objektív alkotótényezője a zsidó nemzeti vallás. Kijelenthetjük, hogy zsidó nemzetiségű minden zsidó vallású egyén. A nemzetiségi hovatartozás általánosan elismert kritériuma az egyén hovatartozási nyilatkozata (szubjektív ismerv). A nemzetiségi kérdések ugyanis többnyire úgy támadtak, hogy a nemzetiségek szembeszálltak az uralkodó nemzet beolvasztó törekvéseivel és küzdöttek jogaikért. A nemzetiségi jogok megszerzésének előfeltétele valamely nemzetiség jogi

személyének elismerése volt, szóval annak a jognak kivívása, hogy a nemzetiség egyedei nemzetiségükhöz tartozónak vallhassák magukat, anélkül, hogy ebből hátrány háramlanék reájuk. A kisebbség tehát el akarta ismertetni a *tényállást* (a nemzetiség létét), a többség viszont el akarta homályosítani. Épp ezért a nemzetiségi politikának elsősorban arra kellett törekednie, hogy érvényesítse a tényállás igazságát a többséggel szemben. Minthogy a nemzetiség tagjai mindig büszkén hitet tettek nemzetiségük mellett, nyilván elegendő volt, ha kimondták: a nemzetiséghez tartoznak mindazok az egyének, akik odatartozónak vallják magukat. És ez a tétel vált azután a kisebbségi jog egyik sarokkövévé.

Mivel azonban a magyarországi zsidók nagyobb része nem vallja magát zsidó nemzetiségűnek, ez a kritérium csődöt mond a zsidó nemzetiségi hovatartozás megállapításánál. De az ismerv alkalmatlansága nem bizonyítja a zsidó nemzetiség nemlétét, hanem csak a magyarországi zsidó nemzetiség rendellenes lelkületéről tanúskodik. Mert a hovatartozási nyilatkozat csak járulékos ismertetőjegy, nem alkotótényező. Csak könnyebben felismerhetővé teszi a nemzetiséget, de nem ez teszi létezővé. A nemzetiség történelmi, társadalmi, lélektani valóság, akár hitet tesznek mellette tagjai, akár nem. Ha hitet tesznek mellette, hovatartozási nyilatkozat lehet a nemzetiség tagjainak ismérve. Ha nem, más kritériumot kell keresni. A magyarországi zsidók nagy része nem tesz hitet nemzetisége mellett. Ehelyütt nem kutatjuk, milyen történelmi okok tették ilyen rendellenessé nemzetiségi magatartásukat. Csak megállapítjuk, hogy ebben az esetben – a többi nemzetiség esetétől eltérően – nem beolvasztani akaró többséggel szemben kell megvédi az igazságot, hanem beolvasztani hasztalanul törekvő kisebbséggel szemben. Ezért kell a zsidó nemzetiségi hovatartozás ismervének objektívnek lennie.

Zsidó nemzetiségűnek kell tekinteni az olyan nem zsidó vallású egyént is, akinek nagyszülői a zsidó vallásban születettek. A nem-zsidók zsidónak tekintik a hitehagyott zsidót és a hitehagyott leszármazottját is. Az ilyen embereket ma nem fogadják be sem a magyarok, sem a zsidók. Csakhogy a nemzetükhöz visszakényszerített hűtlen zsidók *gyermek*éi bizonyára hú zsidókká válnak majd. Szüleik visszafogadása ezért zsidó nemzeti érdek.

ÁRTHAT-E A ZSIDÓSÁGNAK A NEMZETISÉGI SZÍNVALLÁS?

Zsidó jogigények a mai időben csak papíron létezhetnek. Ha azonban egyáltalában foglalkozunk ezzel a kérdéssel, meg kell állapítanunk, hogy a nemzetiségi színvallás lehet a zsidók jogigényeinek egyetlen szilárd alapja. A magyar-zsidó viszonyoknak és a zsidók tényleges helyzetének megjavítását meg éppen *csak* a nemzetiségi színvallás teszi lehetővé. Az asszimiláns zsidók egyik legfőbb érve, hogy a nemzeti-

ségi színvallás árthat a zsidóságnak, mert ha a zsidó beismeri, hogy nem magyar, nem formálhat jogot a polgári egyenjogúságra és „hútlenségével” még tényleges helyzetén is ronthat. Az asszimiláns zsidók rögeszméje, hogy a zsidók nem magyar volta: vád, s ezért önvédelemből tagadni kell. A kétszínű és arcátlan nem-zsidók pedig megerősítik az asszimiláns zsidókat rögeszméjükben.

Vád-e, hogy a zsidó nem magyar? Szó sincs róla. Épp annyira nem vád, mint ahogy nem az, hogy a rutén nem magyar, és hogy a szőke ember nem fekete. A zsidóság nemzetiség-voltából semmiféle okoskodással sem lehet jogfosztást kikövetkeztetni. Ha a zsidóság nemzetiség, akkor – papíron – igényelheti mindazokat a jogokat, amelyeket igényel (és megkap) a szlovák, a rutén, a román, a német nemzetiség. Igaz, hogy a zsidók nem tudják *érvényesíteni* igényüket (hogy miért nem, arról alább szólunk). De ez az igény mégis sokkal mélyebben gyökerezik, mint a ma már papíron is eltörölt emancipáció. Az emancipáció ugyanis végeredményben a magyar többség kegyelmi ténye, amely kétségtelenül vissza is vonható. A nemzetiségi jogigény azonban a természetjogból ered. Tehát a nemzetiségi színvallás nemhogy gyengíti a zsidó jogigényt, hanem ezerszer erősebb az asszimilánsok siránkozásánál, amelyek lehet ugyan érzelmi alapja, de szilárd jogi alapja nincs. De a zsidók tényleges helyzetén sem ronthat a nemzetiségi színvallás, mert a tényleges helyzet egyegyedül a többség: a magyarság magatartásán múlik. A magyarok ösztönösen fordulnak szembe az idegennek érzett zsidósággal és az ösztönös zsidóellenességen lényegében nem változtat, akármit vall vagy tesz is a zsidó. A zsidó magyarsága csak mimikri, és az ösztönt nem lehet mimikrivel megtéveszteni.

Az azonban nagymértékben függ a zsidók szavaitól és tetteitől, hogyan nyilvánul meg részleteiben a magyarok zsidóellenes magatartása. Marmost épp azt látjuk, hogy a magyarságban gyanút és undort kelt a mimikri, mert a magyar ilyenkor nem tud szabadulni attól az érzéstől, hogy a maga lényegét megtagadó zsidó meg akarja téveszteni. A becsületes színvallás viszont legalábbis a mimikri keltette megvetést szünteti meg, és így kétségtelenül elviselhetőbbé teszi a magyar-zsidó viszonyt. Arról szólni sem érdemes, hogy a nemzetiségi színvallásnak semmi köze az állampolgári hűséghez. Más az állampolgári hűség, és más a nemzetiségi hovatartozás. Jellemző, hogy ezt a két különböző dolgot nem keverik össze a legantiszemitább magyarok sem, hanem csupán a nemzeti zsidók ellen érvelő asszimiláns zsidók.

MIÉRT NEM A NEMZETISÉGI EGYENJOGÚSÁGÉRT KÜZD A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ KISEBBSÉG?

A zsidó nemzetiség az adott körülmények között nem népcsoport-igényeinek elismertetéséért küzd, hanem – elvi

jogigényéről való lemondás nélkül – a történelmi és társadalmi valóságból igyekszik levonni a szükségszerű következtetéseket. Teszi ezt abban a meggyőződésben, hogy az adott körülmények között nem a magyarországi kisebbségi jogokért való küzdelem szolgálná az igazi zsidó érdeket. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a zsidó nemzetiségi jogigény mindaddig nem érvényesíthető, amíg a zsidóság *minden* lakóhelyén kisebbséget alkot. Az államnélküli kisebbség jogigényének érvényesítési kísérlete szükségképpen mindig súlyos visszahatással járt és jár. Bele kell nyugodni abba, hogy az életben – különösen a népek életében – a történelmi és társadalmi valóság nem igazodik a joghoz. *Egyjogának* érvényesítéséről azonban sohasem mond le a zsidóság: az életre való jogáéről. Mivel pedig ezt a jogát a magyarsággal együtt élve előreláthatóan nem érvényesítheti, arra kell törekednie, hogy megszüntette ezt az együttélést.

MI KÖVETKEZIK A ZSIDÓKÉRDÉS HELYES FELISMERÉSÉBŐL?

A magyarországi zsidóknak arra kell törekedniük, hogy maguk is tetterősen hozzájáruljanak a magyar-zsidó együttélés felbontásához. Az együttélés megszüntetésének egyetlen gyökeres módja a kivándorlás. A kivándorlás természetesen nem bonyolódhatik le máról holnapra. A magyarországi zsidóknak ezért a kivándorlásig eltelt időben elviselhető *modus vivendi* kell teremteniük a magyarsággal. A történelem tanúsága szerint előbb-utóbb minden zsidó [és] nem-zsidó [közti] együttélésnek meg kell szűnnie, mert a beolvaszthatatlan zsidó kisebbség pusztá léte előbb-utóbb mindenütt súlyos sűrűlődsra vezet. Tehát meg kell szűnnie a magyar-zsidó együttélésnek is. Ha a zsidók ragaszkodni próbálnak hozzá, akkor is megtörténik az együttélés megszüntetése, csak hogy akkor a magyarság egymaga végzi el a műtétet és bizonyos, hogy ez a műtét fájdalmas lesz. Ha viszont a zsidók maguk is tetterősen hozzálátnak az együttélés felbontásához, akkor a műtét fájdalmassága nagymértékben csökken, sőt az ilyen elválás során lehetővé válik a zsidó érdekek megóvása is. Az együttélés felbontására nincsen más mód, mint a kivándorlás. Minden más megoldási kísérlet (például gettó) magában rejti annak lehetőségét, hogy az együttélés később mégis helyreáll és így feltámad a zsidókérdés. A gettómegoldás még akkor is helytelen, ha maguk a magyarországi zsidók szívesebben vállalnák a kivándorlásnál.

A KIVÁNDORLÁSRA FEL KELL KÉSZÜLNI

A zsidók kivándorlása csak akkor mehet végbe embersége formában, ha a magyarországi zsidóság megfelelően felkészül rá. De a zsidóság csak akkor készülhet fel, ha a kivándorlásig eltelt időben lehetővé teszik számára a felké-

szülést. A magyarságnak tehát – a magyar nemzetgazdaság minden érdekének szemmel tartásával – emberségesen és becsületesen lehetővé kell tennie a kivándorlásra való felkészülést. A kivándorlásra való eredményes felkészülésnek három feltétele van:

1. Válgják lehetővé, hogy a zsidók a kivándorlásig eltelt időben biztosíthassák emberséges életviszonyaikat.
2. Válgják lehetővé a zsidó tömegek mezőgazdasági és ipari kiképzése.
3. Válgják lehetővé, hogy a kivándorlásra alkalmatlan idős vagy beteg zsidók életfogytig emberségesen élhessenek Magyarországon. Magától értetődik, hogy ezeknek a feltételeknek megteremtésére zsidó pénz kell igénybe venni a zsidó magánvagyon mozgósításának útján. Lehet, hogy egyes nem-zsidók tiltakoznak majd ez ellen, mert ők inkább maguknak szeretnék meg a zsidó magánvagyonot. Ehhez nem szólhatunk hozzá, mert az ilyen egyénekkal nem szállunk vitába. A kivándorlás irányának és módozatainak megállapítása csak a háború befejeztével lesz lehetséges és időszerű. Ez a körülmény azonban nem érinti a kivándorlásra való felkészülés szükséges voltának tényét.

A ZSIDÓ NEMZETISÉGI SZERVEZET

A magyarországi zsidóságnak nemzetiségi szervezetben kell tömörülnie. A nemzetiségi szervezet képviselje a zsidó érdekeket a magyar-zsidó együttélés megszüntetésének során, egyben pedig irányítsa a kivándorlásra való felkészülést. A zsidó nemzetiségi szervezetnek olyannak kell lennie, hogy lehetővé tegye a gyors és eredményes csoportos cselekvést és azt, hogy a szervezet mindig a nemzetiség egészének, ne pedig egyik-másik zsidó csoportnak érdekében működjék együtt az illetékes magyar tényezőkkel. A zsidó nemzetiségi szervezet alapja csak az eddig részletezett nyolc pont lehet. Az ezen az elvi alapon felépülő szervezetnek részleteiben olyannak kell lennie, hogy lehetőség szerint egyaránt megfeleljen a magyar és a zsidó nemzeti érdekeknek. Ezért a szervezeti irányelveknek a következőknek kell lenniük.

A zsidó nemzetiségi szervezet tagja minden zsidó nemzetiségű magyar állampolgár. A szervezetből kilépni nem lehet. A nem zsidó vallású tagok a szervezet önkormányzatú alosztályában tömörülnek. A szervezet vezetősége – eszközei korlátozottságának esetében – minden vonatkozásban előnyben részesíti a zsidó nemzeti vallást követő tagokat. A szervezet adót vet ki tagjaira. Adókiivetése ellen fellebbezésnek helye nincs. A szervezet adópolitikájának elve: a tehetős zsidóság vagyonának ma a zsidó összesség rendelkezésére kell állnia. A nemzetiségi szervezet teljességgel elveti az alamizsna-jótékonytságot és – a viselő nő,

fiatal anyák, munkaképtelen betegek és öregek eseteitől eltekintve – csak munkateljesítmény ellenében ad támogatást. A nemzetiségi szervezet gazdasági megalapozása a lehető legnagyobb mértékű önellátás elvének megfelelően történik. A nemzetiségi szervezet nem érinti a különböző irányú hitközségek vallási vonatkozású önkormányzatát.

A ZSIDÓSÁG ÉS A „HARMADIK ZSIDÓTÖRVÉNY”

A zsidóság fajélettani szempontból három rétegere oszlik: a pusztuló (széthulló), a tespedő (stagnáló) és az éledő zsidóság rétegére. A pusztuló réteg szolgálhatja az asszimilációs hitehagyottakat, természetes szaporasága csekély, születési többlete nincsen. A tespedő réteg a neológok és ortodoxok öntudatlan tömegéből áll. Ez a tömeg magyarok mondja magát, de csak azért, mert nem mer önállóan gondolkodni, és ma még követi a pusztuló réteghez tartozó vezetőit. Élettani viszonyai valamivel jobbak, mint a pusztuló rétegéi. A tespedő zsidóság válaszüton áll, nyitva előtte a pusztulás, de az újjáéledés útja is. Az éledő zsidóság a jövő zsidósága. Nemzeti öntudata van. Életképességének biológiai bizonyítéka, hogy a zsidóság e rétegében jelentékeny a születési többlet, nincsenek öngyilkosok, gyakori a korai házasság és bő a gyermekáldás. A pusztuló és a tespedő zsidóság merő sorcsapásnak tekinti a zsidótörvényeket. Az éledő zsidóság azonban felismeri, hogy közvetve a zsidótörvények is szolgálhatják a zsidó nemzet fennmaradását. A nemzeti alapon álló, éledő zsidóság kész cselekvően támogatni olyan zsidótörvény-intézkedések végrehajtását, amelyek lehetővé teszik a zsidó nemzeti érdek érvényesülését is. Az első két magyar zsidótörvény nem felelt meg ennek a követelménynek. A nemzeti zsidóság csak olyan zsidótörvény-intézkedések végrehajtásában működhetik közre tettersen, amelyek:

1. Határozottan kimondják, hogy a zsidóság magyar ajkú nemzetiségi kisebbség.
2. Nem helyezkednek arra a gazdasági szempontból is képtelen alapra, hogy a zsidó fogyasszon, de ne termeljen, adózzon, de ne keressen, hanem lehetővé teszi, hogy mindaddig, amíg nincsen mód a kivándorlásra, a zsidók – zsidókataszter alapján – a maguk nemzetiségének körében kulturális és gazdasági téren folytathassák mindazt a tevékenységet is, amelytől a magyar „élettérben” eltiltják őket a zsidótörvények.
3. A zsidó gazdasági és kulturális élettér megvalósítása érdekében intézkednek a Zsidó Nemzetiségi Szervezet megalakításáról.

¹ Részleteiben, a kihagyások tartalmára való utalás nélkül, újraközi: Komoróczy Géza (szerk.): *Zsidók a magyar társadalomban. Írások az együttélésről, a feszültségekről és az értékekről (1790-2012)* (Pozsony: Kalligram, 2015), 2:266–274.